

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI

Şendil CAN*

ÖZET

Öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumlarının, eğitim-öğretim faaliyetlerinde çok önemli bir yere sahip olduğu ve öğretmenlik mesleğindeki başarı için önemli bir değişken olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek ve bu tutumlarına program türü, cinsiyet, yaş, mezun olunan okul türü ve ebeveynlerinde öğretmen olup olmama durumu değişkenlerinin etkisini araştırmaktır.

Araştırma, 2009-2010 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Muğla Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nde yürütülmekte olan ortaöğretim fen-matematik ve sosyal alanları eğitimi bölümü (OFMA-OSA) tezsiz yüksek lisans programının son sınıfına devam eden 92 fen-edebiyat fakültesi mezunu öğrenciler üzerinde yürütülmüştür. Tarama modelinde yürütülen araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından oluşturulan, öğrencilerin demografik özelliklerinin yer aldığı Bilgi Formu ve Erkuş vd.(2000) tarafından geliştirilen 22 maddelik Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeği ile sağlanmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, frekans, yüzde dağılım, t testi ve tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olduğu ve tutumlarının program türü haricinde, belirtilen değişkenler açısından değişmediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik mesleği, tutum, tezsiz yüksek lisans programı, öğrenci, tutum ölçeği

Attitudes of the Students who Attend the Non-Thesis Graduated Education Program towards the Teaching Profession

ABSTRACT

It seems to be undeniable fact that the attitudes towards the teaching profession have an important place in teaching-learning process and they represent a vital variable determining the success in the teaching profession. In this respect, the purpose of the present study is to determine the attitudes of the master's students towards the teaching profession and investigate the effects of the type of the program attended, gender, age, type of the high school graduated and whether the parents are teachers or not on these attitudes. The study was conducted with 92 students who had graduated from the faculty of science and letters and attending to the final year of the non-thesis graduated education program. The students were completing their post-graduate studies in the department of science-mathematics and social sciences education in Muğla University in 2009-2010. The study employed survey method and the data were collected through Personal Information Form developed by the researcher to solicit the demographic features of the participants and 22-item Attitude Scale towards the Teaching Profession developed by Erkuş et al., (2000). In the analyses of the data, frequencies and percentages were calculated and t-test and One Way ANOVA were carried out. At the end of the study, it was found that the participants have positive attitudes towards the teaching profession and these attitudes do not vary depending on the variables used except for the type of the program attended in the study.

Key Words: Teaching profession, attitude, the masters program without thesis, student, attitude scale

* Yrd. Doç. Dr., Muğla Üniversitesi, OFMA Eğitimi Bölümü.

GİRİŞ

Eğitim sistemlerinin temel amacı, nitelikli insan gücünü yetiştirmek ve yurttaşlarına vatandaşlık eğitimi vermektir (Temizkan, 2008: 461-486). Bunu, her eğitim sistemi ülkenin politikasına göre eğitim felsefesini belirleyerek ve sonra yetiştireceği insan modelini bu amaca göre yetiştirerek gerçekleştirmektedir (Çelikten vd., 2005: 207-237). Bu sistemin temel ve göz ardı edilemez ögesi olan öğretmenlik, toplumu tüm yönleriyle etkileme gücüne sahip mesleklerin başında gelmektedir (Hanif, 2006; Kaya & Büyükkasap, 2005: 367-380; Şimşek, 2005: 25-50; Tanrıöğen, 1997: 55-67; Temizkan, 2008: 461-486).

Bir eğitim sisteminin başarısı ise, sistemin temel ögesini oluşturan öğretmen niteliklerine bağlıdır (Çeliköz ve Çetin, 2004: 136-145). Bireyin başarılı bir öğretmen olabilmesi için, hem iyi bir konu alanı bilgisine, hem de öğretmenlik formasyonu bilgisine sahip olması ve öğretmeye güdülenmesi, öğretmenliğe gönül vermesi gerekmektedir. Kazanılan bu özelliklerin de deneyimle güçlendirilmesi başarılı bir öğretmenlik için önemli görülmektedir (Senemoğlu, 2001: 193-215).

Dünyadaki bilimsel ve teknolojik ilerlemeler, eğitilen kesime öğrenmeyi kolaylaştırıcı imkânlar sunmakla birlikte, öğretmen ögesi eğitim-öğretimde yeri doldurulamayan birinci öge olma özelliğini her zaman sürdürmüştür. Çağın getirdiği tüm imkânlar ancak öğretmenlerin canlı kişilikleri ile umulan katkıyı sağlamakta ve yararlı olmaktadır. Bu noktada öğretmenin kişiliği, mesleki yeterliği ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu büyük önem taşımaktadır (Alım ve Bekdemir, 2006: 263-275).

Buna göre, öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum, öğretmen adaylarının mesleğe atıldıklarında gösterdikleri davranış ile tutarlılık göstermesi, öğretmen ile ilişkili tüm unsurları da olumlu yönde etkileyecektir. Özellikle bir mesleğe yönelik olarak geliştirilen tutum, bireyin o meslekteki başarısının en önemli belirleyicisidir. (Çakır, 2005: 27-42). Bu nedenle mesleğini sevmeyen birinin mesleğinde başarılı olamayacağı kanısı toplumda oldukça yaygındır. Sabır, özveri ve sürekli çalışmayı gerektiren öğretmenlik mesleğini başarılı bir şekilde yerine getirmek için bu mesleği severek ve isteyerek yapmak gerekmektedir (Kırbıyık, 1995: 176-186 ; Çapa ve Çil, 2000: 69-73).

Nitelikli öğretmen yetiştirmede öğretmen adaylarının mesleğe bakış açıları önemli bir yer tutmaktadır. Adayların öğretmenlik mesleğine karşı düşüncelerinin oluşmasında ise öğretmen yetiştirme programlarının rolü büyüktür. Bu sebeple, birçok araştırma (Bedel, 2008: 31-48; Çapri ve Çelikkaleli, 2008: 33-53; Oğuz ve Topkaya, 2008: 23-36) öğretmen adaylarının

Şendil CAN

mesleğe ilişkin duygu ve düşüncelerini belirlemeye yönelik tutumlarını incelemiştir.

Bedel (2008), Okul Öncesi Öğretmenliği öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının olumlu ve yüksek olduğunu belirtirken, adayların yaklaşık yarısının okul öncesi ile ilgili olarak çalışmayı düşünmediklerini vurgulamaktadır.

Çapri ve Çelikkaleli (2008), Eğitim Fakültesi ve Teknik Eğitim Fakültesi öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının kız-erkek öğretmen adayları arasında farklılaştığını belirlemiştir. Ancak, farklı programlarda öğrenim gören öğretmen adaylarının görüşlerini karşılaştıran bazı araştırmalar, öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını belirtmektedir (Çakır vd., 2006: 36-47; Akt.: Çapri ve Çelikkaleli, 2008). Bu durum, cinsiyet değişkeninin adayların öğretmenliği ilişkin tutumları üzerinde farklı etkilerinin olduğunu göstermektedir.

Fizik Öğretmenliği (Kaya ve Büyükkasap, 2005: 367-380) ve Fen Bilgisi öğretmenliği (Akpınar vd., 2006: 56-62) öğretmen adayları üzerine yapılan araştırmalar adayların öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum içerisinde olduğunu göstermektedir. Ayrıca, bu araştırmalarda, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyet değişkeni açısından incelenmiş ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla mesleğe yönelik olumlu tutum gösterdiği vurgulanmıştır.

Soran, Demirci ve Atay'ın (1996) çalışmalarında kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğine karşı daha olumlu tutum gösterdiklerini belirlemiştir. Çapa ve Çil (2000) ise, çalışmalarında "öğretmenlik mesleğini sevme" ve "öğretmenlik mesleğine duyulan saygı" boyutunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumlu; "öğretmenlik mesleğinde kendine güven" boyutunda ise erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha olumlu tutum içinde olduklarını belirlemiştir. Yapılan bu çalışmada kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre daha olumlu bir tutum içinde oldukları görülmektedir.

Coultas ve Levin'in (2002) farklı ülkelerdeki öğretmen adaylarının demografik özelliklerine yönelik yapmış oldukları çalışmada; Ghana'da mesleği tercih eden kadınların sayısının % 38 oranında arttığı, Malawi'de mesleği tercih eden kadınların oranının % 42 olduğu; Trinidad ve Tobago'da bu mesleği tercih eden adayların % 70'inin kadın olduğu tespit edilmiştir. Çelenk (1988)'de eğitim yüksekokulu öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını değerlendirdiği çalışmasında kız öğrencilerin tutum puanlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları

Marchant (1992) çalışmasında, öğretmenlerin tutumlarının, öğretmen davranışlarıyla ve öğrencilerin başarılarıyla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Akt.: Çakır vd., 2006: 36-47).

Öğretmen niteliklerine yönelik yapılan birçok araştırmada; öğretmenlerin kişilik özelliklerinin, davranışlarının, tutumlarının, ilgilerinin ve akademik özelliklerinin öğretme ve öğrenme sürecinde önemli rol oynadığı belirlenmiştir (Erdem vd., 2005:471-477; Memişoğlu, 2006: 334-338).

Öğretmenlerin nitelikleri hakkında yapılan araştırma ve incelemelerin sayısı her geçen gün daha da artmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmaların büyük bir bölümünde, öğretmen adaylarının kazandıkları bilgi, beceri, davranış ve tutumlarının önemli bir etken olduğu üzerinde durulmaktadır. Çünkü dünyadaki bu değişim ile birlikte değişen ve gelişen öğretmen ve öğrenci rolleri de farklılaşmıştır (Bozdoğan vd., 2007: 83-97).

Ortaöğretime alan öğretmeni yetiştiren tezsiz yüksek lisans programları ile ilgili yapılan araştırmalar; öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumları (Oğuz ve Topkaya, 2008: 23-36), öğretmenlik meslek algıları (Acat vd., 2005: 27-35), öğretmen adaylarının eğitimlerinde karşılaşılan sorunlar (Kıray, 2005: 119-127) ve kaygıları (Aycan vd., 2005: 17-24) olarak gösterilebilir.

Oğuz ve Topkaya (2008) tezsiz yüksek lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının olumlu olduğunu belirlemiştir. Acat vd. (2005) Fen Edebiyat Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve tezsiz yüksek lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleği algılama durumlarını incelemiştir. Araştırma sonuçları Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki algılarının Fen Edebiyat Fakültesi ve tezsiz yüksek lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerden yüksek olduğunu belirlemiştir.

Erdem vd. (2005), Pamukkale Üniversitesi Orta Öğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını inceledikleri çalışmalarında, tezsiz yüksek lisans programına devam eden fen-edebiyat fakültesi mezunu öğretmen adaylarının öğretmenlik konusunda eğitim fakültesine devam eden lisans öğrencileri gibi olumlu tutuma sahip olduklarını belirtmiştir.

Yumuşak vd. (2006), genel olarak fen-edebiyat fakültesi mezunları ile eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olduğunu ancak tutum puanları açısından iki grup arasında, eğitim fakültesi öğrencilerinin lehinde anlamlı bir fark olduğunu ifade etmişlerdir.

Kıray (2005) tezsiz yüksek lisans eğitiminin sorunlarını incelediği çalışmasında, öğretmen adaylarının karşılaştıkları sorunların en önemlisinin,

Şendil CAN

ödev ve rapor hazırlamada zorlanmaları olarak göstermektedir. Aycan vd. (2005) ise, yaptıkları araştırmada öğretmen adaylarının atanma endişesi taşıdıklarını belirtmişlerdir.

Bu alanda yapılan araştırmaların çoğu öğretmen adaylarının öğretmen yetiştirme programlarında karşılaştıkları sorunlara ve çözüm önerilerine yoğunlaşırken, aynı zamanda adayların öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarına, kaygı ve algılarına da değinmektedir. Bu da öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını etkileyen faktörlerin başında, önceden kazanılmış deneyimlerin ve yaşantıların rolünün büyük olduğunu göstermektedir.

Bu nedenle öğretmen adaylarının, büyük özveri ve sürekli çalışma gerektiren öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesinin, meslekte sağlayacakları başarı ve doyumunu yordamaya ışık tutacağı ve öğretmenlik mesleğini geliştirme ve iyileştirme yönündeki çabalara katkı getireceği düşünülmektedir (Çetin, 2006: 28-37). Bu bağlamda çalışmanın amacı tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek ve tutumlarına program türü, cinsiyet, yaş, mezun olunan okul türü ve ebeveynlerinde öğretmen olup olmama durumu değişkenlerinin etkisini araştırmaktır. Bu durumda, lisans eğitimlerini Fen Edebiyat Fakültesinde tamamlayan ve tezsiz yüksek lisans programlarına kayıt yaptıran öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının anlaşılması, farklı kaynaktan yetişen adayların nitelikli birer öğretmen olmalarında etkili olan faktörlerin anlaşılması açısından fayda sağlayacaktır.

Araştırmanın amacına yönelik şu alt problemlere yanıt aranmıştır:

➤ Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları hangi düzeydedir?

➤ Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları; program türü, cinsiyet, yaş, mezun olunan okul türü ve ebeveynlerinde öğretmen olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Bu araştırma tarama (survey) metodu kullanılarak yürütülmüştür. Tarama yöntemi genellikle eğitim araştırmalarında seçilen grubun belirli bir konu hakkında tutum, inanç ve görüşlerini öğrenmek amacıyla kullanıldığı için (McMillan ve Schumacher, 2006 :25) bu çalışmada temel araştırma deseni olarak belirlenmiştir.

Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları

Örneklem

Araştırmanın örneklemini, 2009-2010 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde yürütülmekte olan ortaöğretim fen-matematik ve sosyal alanları (OFMA-OSA) eğitimi bölümü tezsiz yüksek lisans programının son sınıfına devam eden 92 fen-edebiyat fakültesi mezunu öğrenciler oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı olarak; tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla, araştırmacı tarafından oluşturulan, öğrencilerin demografik özelliklerinin yer aldığı Bilgi Formu ve Erkuş vd.,(2000) tarafından geliştirilen 22 maddelik Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Beş dereceli Likert tipi bir ölçme aracı olan ölçekteki maddelerin 9'u olumlu, 13'ü olumsuzdur. Bu maddeler "Tamamen Uygun", "Uygun", "Kararsızım", "Uygun değil" ve "Hiç Uygun Değil" şeklinde beş kategoride ölçeklendirilmiştir. Puanlama, olumlu maddeler için "Tamamen Uygun" kategorisinden başlayarak 5, 4, 3, 2, 1 olarak; olumsuz maddelerde ise ters yönde yapılmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 110, en düşük puan ise 22'dir. Ölçekten elde edilen en yüksek puan en olumlu tutumların, en düşük puan ise en olumsuz tutumların göstergesidir. Ölçekteki maddelerden, "kararsızım" seçeneği işaretlenerek elde edilebilecek en yüksek toplam puan 66 olup, bu puan yönü belli olmayan nötr tutumları ifade eder. 66'nın üzerindeki puanlar olumlu tutumlara, 66'nın altındaki puanlar da olumsuz tutumlara dönüktür. Bir başka ifadeyle, araştırmada kullanılan bu ölçek ile elde edilen 66'nın üzerindeki puanlar, öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumların, 66'nın altındaki puanlar da olumsuz tutumların göstergesidir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .99 olarak bulunmuştur. Bu araştırmadan toplanan veriler üzerinde hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ise .95 olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin, alfa katsayısı değerlendirme kriterlerine göre yüksek derecede güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2005: 405).

Verilerin Analizi

Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeğinden elde edilen veriler Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 14.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile program türü, cinsiyet ve ebeveynlerinde öğretmen olup olmama durumu arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile; yaş ve mezun olunan okul türüne göre farklılık gösterip göstermediği ise, tek faktörlü varyans analizi (One-Way Anova) ile tespit edilmiştir. İstatistiksel hesaplamalarda anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

1. “Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları hangi düzeydedir?” alt problemine ilişkin bulgular

Bu alt problemin yanıtı için elde edilen bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo1: Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı

Program	N	En düşük puan	En yüksek puan	Ortalama	S
OFMA ve OSA Eğitimi Öğrencileri	92	36	110	92.12	15.26

Tablo 1’de görüldüğü gibi, tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik genel tutum puan ortalaması 92.12, standart sapması 15.26’dır. En olumlu tutumu ifade eden en yüksek puanın 110 olduğu göz önüne alındığında, elde edilen bu bulgu ile, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik genel tutumlarının oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Bu durum, öğretmenliği tercih eden öğrencilerin, öğretmenlik mesleğini iş imkânının hazır olması ve kazancın sürekli olması nedeniyle hem kendileri hem de aileleri için bir güvence kaynağı olarak görmeleri, ve öğrencilerin mezun oldukları lisans programlarına yönelik, dersanelerde öğretmenlik yapıyor olmaları sonucunda öğretmenlik mesleğine karşı daha olumlu tutum geliştirmelerine yol açmış olabileceği fikrini düşündürmektedir. Elde edilen bu bulgu, Akpınar vd.(2006), Kaya ve Büyükkasap (2005) ve Erdem vd.’nin (2005) araştırma bulguları ile de örtüşmektedir.

2. “Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile program türü arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” alt problemine ilişkin bulgular

Bu alt problemin yanıtı için, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile program türü arasındaki ilişki için t testi uygulanmış ve bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları

Tablo 2: Öğrencilerin Tutum Ölçeği Puanlarının Program Türüne Göre T-Testi Sonuçları

Program türü	N	\bar{X}	S	sd	t	p
OFMA	42	96.33	11.77	90	2.50	.01
OSA	50	88.58	16.98			

Tablo 2'ye göre, araştırmaya katılan öğrencilerin 42'sini OFMA Eğitimi öğrencileri; 50'sini OSA Eğitimi öğrencileri oluşturmaktadır. Elde edilen t-testi sonuçlarına göre, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları program türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(90)} = 2.50, p < .05$]. Bu bulgu, öğrencilerin sergiledikleri tutumlar ile program türü arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde yorumlanabilir. Fen ve Matematik alanlarından mezun olan öğrencilerin ($\bar{x} = 96.33$) öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, Sosyal alanlardan mezun olan öğrencilere göre ($\bar{x} = 88.58$) daha olumlu olduğu görülmektedir. Araştırma bulgularının öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile bağlı buldukları programlar arasında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermesi adayların almış oldukları alan eğitimi derslerinin de mesleğe ilişkin tutum edinmelerinde önemli bir rol oynadığı fikrini düşündürmektedir. Taşkın ve Hacıömeroğlu (2010) yaptıkları çalışmada, öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları ile bağlı buldukları programlar arasında anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmişlerdir. Bu da araştırmanın bulgusunu destekler niteliktedir.

3. “Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” alt problemine ilişkin bulgular

Kız ve erkek öğrencilerin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki t testi ile belirlenerek bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre T-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Kız	66	91.83	16.00	90	-.29	.78
Erkek	26	92.85	13.45			

Tablo 3'e göre, örnekleme oluşturan öğrencilerin 66'sı kız; 26'sı erkektir. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{(90)} = -.29, p > .05$]. Kız ve erkek

Şendil CAN

öğrencilerin tutum puanları arasında bir farklılık görülmemiştir. Gürbüzürk ve Genç (2004), öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin görüşlerini inceleyen çalışmalarında cinsiyet değişkeni dikkate alındığında, adayların öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri arasında fark olmadığını belirtmiştir. Bu araştırmacıların elde ettiği sonuç, araştırmamızın bulgusu ile örtüşmektedir. Bununla birlikte bu bulgu, Çakır vd.'nin (2006) yaptığı çalışmanın bulguları ile de paralellik göstermektedir. Literatürde farklı sonucun elde edildiği çalışmalar da mevcuttur (Akpınar vd., 2006: 56-62; Kaya ve Büyükkasap, 2005: 367-380).

4. “Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile yaş arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” alt problemine ilişkin bulgular

Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile yaşları arasındaki ilişki için varyans analizi (Anova) uygulanmış ve bulgular Tablo 4 ve Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin Tutum Ölçeği Puanlarının Yaşa Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Yaş	N	\bar{X}	S
22 – 24	43	1.01	.15
25 – 27	37	.98	.19
28 ve Üzeri	12	1.00	.17
Toplam	92	1.00	.17

Tablo 4’te öğrencilerin; 43’ü 22-24, 37’si 25-27, 12’si 28 ve üzeri yaş aralığında yer aldığı görülmektedir. Aritmetik ortalamaları arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına dair yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Tutum Ölçeği Puanlarının Yaşa Göre Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplararası	.02	2	.01	.33	.72
Gruplariçi	2.49	89	.03		
Toplam	2.50	91			

Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları

Tablo 5’te verilen Anova sonuçları, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile yaşları arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir [$F_{(2-89)} = .33$, $p>.05$]. Başka bir deyişle öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik sergiledikleri tutumlar ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Bu durum öğrencilerin yaş gruplarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde fark yaratacak bir etkiye sahip olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

5. “Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile mezun oldukları okul türü arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” alt problemine ilişkin bulgular

Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile mezun oldukları okul türü arasındaki ilişki için varyans analizi (Anova) uygulanmış ve bulgular Tablo 6 ve Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin Tutum Ölçeği Puanlarının Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Okul türü	N	\bar{X}	S
Fen/Anadolu Öğretmen/Anadolu L. Öğretmen L.	19	.608	.0744
Süper/Düz L.	68	.615	.0727
Diğer	5	.609	.1037
Toplam	92	.613	.0739

Tablo 6’ya göre, öğrencilerin büyük çoğunluğu (68) Süper Lise ve Düz Lise mezunudur. Kalan öğrencilerin bir kısmı (19) yabancı dil ağırlıklı eğitim veren Fen Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi ve Anadolu Lisesi mezunu olup, az sayıda da (5) farklı lise mezunu öğrenciler bulunmaktadır. Aritmetik ortalamalar arasında görülen farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına dair varyans analizi yapılmış ve sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin Tutum Ölçeği Puanlarının Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Anova Sonuçları

Tablo 7’de verilen Anova sonuçları, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplararası	.001	2	.000	.06	.94
Gruplarıçi	.496	89	.006		
Toplam	.497	91			

yönelik tutumları ile mezun olunan okul türü arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir [$F_{(2-89)} = .06, p > .05$]. Başka bir deyişle öğrencilerin sergiledikleri tutumlar ile mezun oldukları okul türü arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Bu durum öğrencilerin farklı liselerden mezun olmasının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde etkili olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Şimşek (2005) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumların mezun olunan lise türüne göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Üstün’ün (2007) yaptığı çalışmada da, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının mezun olunan lise türüne göre anlamlı olarak değişmediği görülmüştür. Dolayısıyla elde edilen bulgu, yukarıda verilen araştırmaların sonuçları ile uyumludur.

6. “Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile ebeveynlerinde öğretmen olup olmama durumu arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” alt problemine ilişkin bulgular

Bu alt problemin yanıtı için, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile ebeveynlerinde öğretmen olup olmama durumu arasındaki ilişki için t testi uygulanmış ve bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Ebeveynlerinde Öğretmen Olup Olmama Durumuna Göre T Testi Sonuçları

Öğretmen Olup- Olmama Durumu	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Evet	16	54.56	6.24	90	-1.18	.24
Hayır	76	56.76	6.89			

Tablo 8’de, örnekleme oluşturan öğrencilerin anne-babasinda öğretmen olmayanların sayısının 76; olanların sayısının ise 16 olduğu görülmektedir.

Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları

Öğrencilerin büyük çoğunluğunu, anne-babası öğretmen olmayan öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları, ebeveynlerinde öğretmen olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{(90)} = -1.18, p > .05$]. Ebeveynlerinde öğretmen olmayan öğrencilerin tutum puanları olanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Tanel vd.'nin (2007) yaptıkları araştırmada, ailelerinde öğretmen bulunan öğrencilerin toplam tutum puanları ile ailelerinde öğretmen bulunmayan öğrencilerin toplam tutum puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Araştırmamızda elde edilen bulgu, verilen araştırmanın bulguları ile de örtüşmektedir.

SONUÇ

Sağlıklı toplumları oluşturan en önemli unsurlardan birisi, hiç şüphesiz eğitim sistemi ve bu sistemin etkin bir şekilde işletilmesidir. Nitelikli bir öğretmenin ise alanı ile ilgili bilgi ve becerilere sahip olması tek başına yeterli olmamakta, bunun yanı sıra öğretmenlik mesleğine yönelik tutumunun da olumlu olması gerekmektedir (Çetin, 2006: 28-37). Öğretmen yetiştirme alanında başlatılan yeniden yapılanma çalışmaları ve araştırmalar sayesinde, gelişmiş ülkelerde bu alanda ilerlemeler kaydedilmiş, öğretmen eğitime yeni bakış açıları getirilmiştir. Bu nedenle, yeniden yapılanma sürecinde, farklı kaynaklardan alınmaya başlayan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesinin, öğretmen yetiştirme görevini üstlenenlere önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Yapılan araştırmada, tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve bu tutumlarına program türü, cinsiyet, yaş, mezun olunan okul türü ve ebeveynlerinde öğretmen olup olmama değişkenlerinin etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmada, tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik genel tutumlarının oldukça yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile program türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş; Fen ve Matematik alanlarından mezun olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, Sosyal alanlardan mezun olan öğrencilere göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada, tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında cinsiyetin belirleyici bir faktör olmadığı tespit edilmiştir. Çalışmada elde edilen bir diğer sonuç, tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile yaşları arasında anlamlı bir farklılığın bulunmamasıdır.

Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında, mezun oldukları okul türü bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin büyük çoğunluğunun Süper lise ve

Şendil CAN

Düz lise mezunu olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, ebeveynlerinde öğretmen olup olmama durumuna göre değişiklik göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Mevcut durumda; Tezsiz Yüksek Lisans Programı YÖK tarafından uygulamadan kaldırılarak, Pedagojik Formasyon Sertifika Programı adı altında yeni bir uygulama yürürlüğe girmiştir. Tezsiz yüksek lisans programının son öğrencileri olan ve yeni programa başlayacak olan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının artırılması için, adaya öncelikle öğretmenlik mesleğinin önemi kavratılmalıdır. Bu nedenle özellikle, OSA Eğitimi bölümlerinde “Özel Öğretim Yöntemleri” ve “Öğretmenlik Uygulaması” derslerine önem verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Acat, B., Balbağ, M. Z., Demir, B., & Görgülü, A. (2005). Fen Edebiyat Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğrencilerin Öğretmenlik Meslek Algıları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 27–35.
- Akpınar, E., Yıldız, E. ve Ergin, Ö. (2006). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 56–62.
- Alım, M. ve Bekdemir, Ü. (2006). Coğrafya Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları, *Milli Eğitim Dergisi*, 172, 263-275.
- Aycan, S., Aycan, N. ve Türkoğuz, S. (2005). Fen edebiyat fakültesi öğretmenlerinin tezsiz yüksek lisans programlarından beklentileri ve kaygıları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 17–24.
- Bedel, E. F. (2008). Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilksin tutumları ve bazı kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi*, 4(1), 31–48.
- Bozdoğan, A.E., Aydın, D. ve Yıldırım, K. (2007). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, Cilt 8, Sayı 2, 83-97.
- Coultas, C.J. ve Lewin, M. K. (2002). Who Becomes a Teacher? The Characteristics of Student Teachers in Four Countries. *International Journal of Educational Development*, 22, 243-260.
- Çakır, Ö. (2005). Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı (İÖLP) ve Eğitim Fakülteleri İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı Öğrencilerinin Mesleğe Yönelik Tutumları ve Mesleki Yeterlik Algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (6), 27-42.

Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları

- Çakır, Ö., Kan, A. ve Sünbül, Ö. (2006). Öğretmenlik Meslek Bilgisi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Tutum ve Özyeterlik Açısından Değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 36-47.
- Çapa, Y. ve Çil, N. (2000). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 69-73.
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ve Mesleki Yeterlik İnançlarının Cinsiyet, Program ve Fakültelerine Göre İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 33-53.
- Çelenk, S. (1988). *Eğitim Yüksek Okulu Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları*. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Çeliköz, N. ve Çetin, F. (2004). Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*, 162, 136-145.
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Ö.Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Çetin, Ş. (2006). Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi (Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 28-37.
- Erdem, A. R., Gezer, K. ve Çokadar, H. (2005). Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*. 28-30 Eylül, Kongre Kitabı I. Cilt, 471-477, Denizli
- Erkuş, A., Sanlı, N., Bağlı M. T. ve Güven, K. (2000). Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 116, 27-33.
- Gürbüzürk, O. ve Genç, S. Z. (2004). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7).
- Hanif, R. (2006). *Role of Self Efficacy in Teacher Stress and Job Performance of Women School Teachers*. Presented at 28th ISPA Colloquium, Hangzhou, China.
- Kalaycı, Ş. (2005). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Şendil CAN

- Kaya, A. ve Büyükkasap, E. (2005). Physics Student Teachers' Profiles, Attitudes and Anxiety Toward Teaching Profession: An Erzurum Sample. *Kastamonu Education Journal*, 13(2), 367-380.
- Kıray, G. (2005). Tezsiz Yüksek Lisans Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 119-127.
- Kırbıyık, H. (1995). Fen ve Matematik Öğretmenlerinin Eğitimi. *Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı Bildirileri*, 27 Ağustos-2 Eylül, 176-186, Ankara.
- Marchant, G.J. (1992). Attitudes Toward Research Based Effective Teaching Behaviors. *Journal of Instructional Psychology*, 19(2), 127-131.
- McMillan, H. ve J., Schumacher, S. (2006). *Research in Education Evidence-Based Inquiry*. 6th Edition, Boston : Allyn and Bacon Inc.
- Memişoğlu, S. P. (2006). Nasıl Bir Öğretmen. *Orta Öğretime Yeniden Yapılanma Sempozyumu*. 20-22 Aralık 2004 Bildiriler Kitabı, 334-338, Ankara: MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Oğuz, A. ve Topkaya, N. (2008). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmen Özyeterlik İnançları ile Öğretmenliğe İlişkin Tutumları. *Akademik Bakış*, 14, 23-36.
- Senemoğlu, N. (2001). Öğrenci Görüşlerine Göre Öğretmen Yeterlilikleri, *Eğitimde Yansımalar: VI*. 11-13 Ocak, Ankara: Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı Yayınları, 193-215.
- Soran, H., Demirci, C. ve Atay, E. (1996). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilimleri Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *II. Ulusal Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu*, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul.
- Şimşek, H. (2005). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2(1), 25-50.
- Tanel, R., Kaya Şengören, S. ve Tanel, Z. (2007). Fizik Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 1-9.
- Tanrıoğan, A. (1997). The Attitudes of the Students at Buca Faculty of Education Towards Teaching Profession. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 55-67.

Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları

- Taşkın Şahin, Ç. ve Hacıömeroğlu, G. (2010). İlköğretim Bölümü Öğretmen Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumları: Nicel ve Nitel Verilere Dayalı Bir İnceleme. *İlköğretim Online (Elementary Education Online)*, 9(2), 922-933.
- Temizkan, M. (2008). An Evaluation on the Attitudes of Turkish Teacher Candidates Their Professions. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 461-486.
- Üstün, A. (2007). Farklı Branşlardaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 339, 20-27.
- Yumuşak, A., Aycan, N., Aycan, Ş., Çelik, F. ve Kaynar, H. Ü. (2006). Muğla üniversitesi tezsiz yüksek lisans programı ile eğitim fakültesi lisans programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişelerinin karşılaştırılması. 15. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Özetleri*, 13-15 Eylül, MÜ. Muğla, 266.